

ВАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

В літнім
номери часопису

„Циганочки” в Гладисові

Кермеш, кермеш,
Бог тя створив

за 100 „Ватр”
дякували Староста

Starostwo Powiatowe
w Gorlicach

Вкручени в фільмову тасьму!

Кілька тижни тому вишили-зме ся на рідній Лемківщині крутити кадри коротких аудіовізуальних творів. Тота ініціатива зродилася два роки тому, то товдиль вишили-зме ся перший раз. О вшитки дрібниці на фільмовим плані задбав Григорій Троханівський. Завдяки йому не біла то лем

В єдній з них Петро Новак співав, же «глядат жени юж півтора рока, але не є на чим завісити ока». Дістає

промуячий ансамбль «Лемківський перстеник». Велике вражіння зробив на нас новий танец ансамблю - циганський в костюмах, пошитих за підримки добродія Андрія Батруха (фото на обкладинці «Ватри»). Завдяки помочи Стаднини в Глядишові, в наших фільмах заграли тіж коні. Некотри звідуються - яка тому ціль? Чом занимаємся такима річима? По што робити фільміки, котрим не раз так далеко до поваги? Відповіді

забава, але професійні виконанні проект. Участників той події з року на рік прибиват, а то справлять, же ми сами стаємся богатши о нови ідеї, досвідчия і знайомости. Ефектом нашої праці сут коротки споти, котри рекламують Лемківску ватру в Ждини.

Кожного рока кручиня має ріжний характер. Старамеся зосереджати на подіях, котрима актуальні жиє наша громада. Рік тому співпрацювали-зме з Музейом лемківской культури в Зиндранові, де нагнали-зме матеріал в пам'ят 70-й річниці акції «Вісла». В фільмі хотіли-зме показати, же хоц пробувано знищити нашу культуру, молоде покоління лемків дале чоє прив'язана до свого. Показують то тіж інши наши продукції.

він раду, же любов чекат на нього на Ватрі в Ждини - де сут найліпши лемкині! Так власні доходиме до тогорічної Ватри і тогорічного фільму, котрий ей промує. Заповім Вам в таємниці, же в тим році Ватра одбудеся

під гаслом *Весільна(с)!* Сценарій оповідає історію єдної молодиці, котрій так спішилося до женячки, же пришла на своє весілля о тижден за скоро. Крім того, крутили-зме спот,

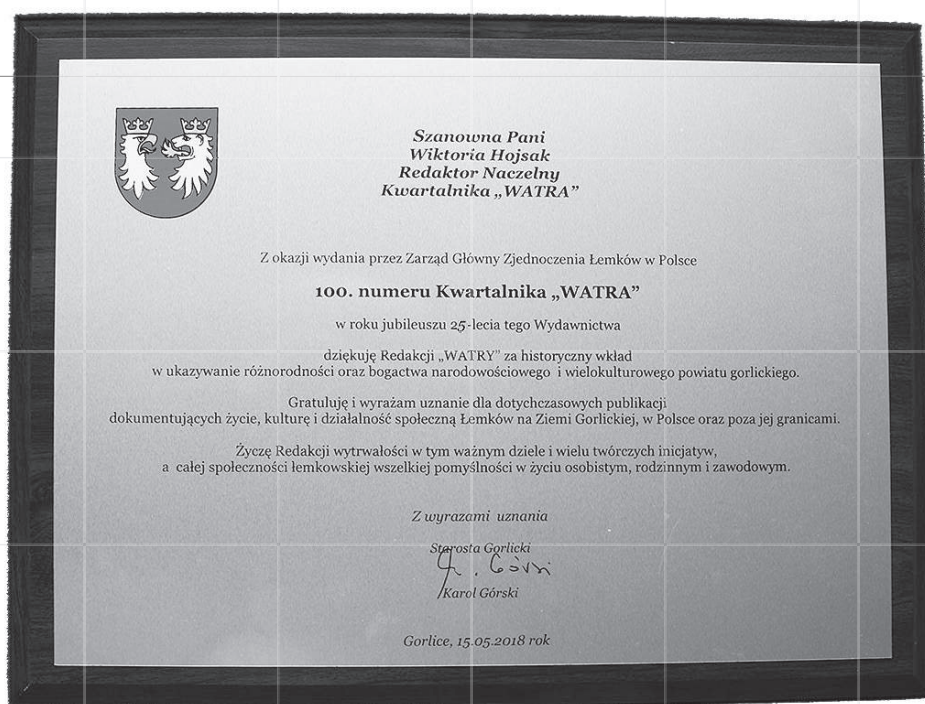
є так дуже, же не знам од чога зачати... Чи од того, же то ініціатива, котра лучит лемків з ріжних сторін Польщі? Чи же твориме візерунок лемків яко групи молодой, повной життя і гумору, але тіж креативности і думок на майбутнє? А, може, важніша є едукативна функція? Вкінці вчимеся, як виглядає праця на плані, як обслуговувати високої класи камери, як творити сценарії, сториборди, план праці екіпи... І чи не дос того, же то для нас, молодих, передо вшитким нагода до доброй забави? Ждийте на ефекти нашої праці, а

кед ся Вам сподабають, не забудьте полайкувати, поширити в неті, а за рік вкрутитися до нашої фільмової екіпи!

З нагоди 25-ліття часопису «Ватра» і видання 100 номеру журналу Горлицкий Староста Кароль Гурски зложив GRATULACIJE редакції «Ватри» і вручив на руки головного редактора Вікторії Гойсак пам'ятний гравертон. Староста подякував за працю над часописом, за історичний вклад в презентування різноманітності, культурного багатства горлицького повіту, жичив редакції нових творчих ініціатив і успіхів. В спітканю 15 мая в Старостві взяли тіж учас Кшиштоф Мікрута координатор дс. промоції і суспільних справ повіту, Петро Морох уповноважений старости дс. національних і етнічних меншин і член редакції та член Президії ОЛ Еміль Гойсак.

Цінний ювілей

**Сердечні дякуєме пану Старості
за почесну нагороду, тепли слова і жичиня!**

В імени Редакційного колективу Вікторія Гойсак

ЗМІСТ:

❖ Обкладинка:

В проєкті обкладинки використано цитату поета з Бардіївщини Олександра Павловича;

«Циганочки» в Гладішові: кадр з рекламного фільму про ансамбль «Лемківський перстеник», записаного на яри 2018 рока в Гладішові, реж. Григорій Троханівський
«Кермеш, кермеш, Бог тя створив»: показ дипломной колекції проєктантки Мілі Пиж, інспірованою краєвидами Лемковини під час 28 Вільхівецького кермешу, 20.05.2018
На фото: моделька Ксеня Комар
За 100 «Ватр» дякували староста: На фото зліва: редактори - Вікторія і Еміль Гойсак, Горлицкий Староста Кароль Гурски

❖ Фотографії:

Мілько Гойсак, Наталія Гладик, Марія Птак, Кароліна Родак, Іветта Валецька, Богдан Бухта, Варфоломей Келтика, lemounion.pl, powiatgorlicki.pl.

- 2 ВКРУЧЕНИ В ФІЛЬМОВУ ТАСЬМУ - Е. і О. Пиж
- 3 ЦІННИЙ ЮВІЛЕЙ - В. Гойсак
- 4 ПРОСТІР СЛОВА - Н. Гладик
- 6 СТРАТЕГІЯ... - К. Ковальска
- 7 ДО 50 РОКОВИН МУЗЕЮ - С. Лосян
- 9 ЯК МИ ПАМ'ЯТНИК... - С. Дембіцький
- 11 З ДАЛЕКА ОД РІДНОГО КРАЮ
- 12 ОСТАННІЙ ДЗВОНІК - А. Вєв'юрка
- 13 ПОЧЕСНИЙ ГІСТЬ ПАТРІЯРХ - А. Вєв'юрка
- 14 КЕРМЕШ, КЕРМЕШ, БОГ ТЯ СТВОРИВ - О. Пиж
- 16 А ШТО ЧУТИ НА АНТОНИЧІВЦІ - Н. Гладик
- 17 МЕРСЬКИЙ ВІЗИТ - А. Вєв'юрка
- 17 З ДОМАШНЬОЮ АПТЕЧКИ - ЧуГаня
- 18 В ПОРОГАХ НАШОГО ЛІЦЕЮ - А. Вєв'юрка
- 19 МАНДРІВКИ ЛЕМКІВЩИНОМ - А. Вєв'юрка
- 22 ВИГНАНИЙ - Е. Стремєцкий
- 23 ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН - А. Вєв'юрка
- 24 РЕЦЕНЗІЯ - О. Мушинка
- 24 ІНФО ЗА ЛЕМ-ЧАСОМ - М. Гойсак
- 27 ... И В МАДРЫТІ ТІЖ - В. Гойсак

ТЕКСТ НАТАЛІЯ ГЛАДИК

Простір слова

Програма авторських і тематичних стріч, яка щороку проходить в рамках Лемківської ватри в Ждині має юж свою традицію. Зістала започаткувана в 2009 р. з нагоди 100-літя з дня народжіння Богдана Ігоря Антонича. Товди одбилася поетично-літературна «Зустріч з Антоничом» з участю м.ін.: Анджея Стасюка, Єжи Вавжкєвича, Василя Назарука, Дмитра Павличка, проф. Володимира Мокрого і акторів Львівського академічного театру ім. Л. Курбаса. Як на перший раз, тото спітканя згромадило дост гідну публику. Била то товдиль наша перша спроба, то бив початок і водночас сигнал для організаторів, же є запотрібуваня і на такого роду розважальну програму в рамках Ватри.

Наступного рока програма розрослася до двох дни (так тіж лишилося аж до тепер), але юж під назвом «Сієста поетично-літературна і не лем». В тій концепції мала міститися і пригадувана шторока творчіст Антонича та инчих наших поетів, писменників, дале презентація книжок, видаваних през ОЛ, і ріжноманітна, широка тематика гісторична, соціологічна, політична чи етнографічна, пов'язана з давном і сучасном проблематиком Лемківщини. Гістми програми м.ін.

били: Анджей Стахов'як, Анджей Стасюк, Юрій Андрухович, Гжегож Кондрасюк, Павел Лауфер, Лідія Стефанівска, Олександр Бойченко. Наступний рік піднятої ініціативи зас вказав, же, крім забави чи товариських спіткань, ватряне хцут і цінят собі поважни розваги. Вказалося, же потрібний є тіж час на тото, жеби ся затримати і задумати над дачим глубшим, а відоми назвиска і високий мериторичний рівен пропонуваної ріжноманітної тематики притігат публику - охочих дачого ся довідати і бити близко знаного автора.

Потреба часу - зв'язана межде інчими з прудком культурном перемином, котра пхає нас в світ консумпції і піднімання прудких децизії чи постанов, до того ціла наша гісторична спадщина і звіданя про традиційни вартости – приносить нови теми, яки загніздятся на наступних пару років в програмі наших стріч. Бєсідую ту тепер о справах, пов'язаних з аспектом нашої тотожності в широком розуміню: чи то культурной чи національной. Тотожності, на котру можеме посмотритися през призму свойой гісторії, але тіж з перспективи инчого народу і подібного до нас досвіду. То дає нам свіжий погляд на нас як меншину чи на себе як на одиницю. Дає тіж дистанс до себе, але і вказує вспільни точки з іншими, сусідніми народами. Вказує то, же гісторії часом сут дост подібни, механізми і проблеми, яки ся по тім лишають - тіж, а лишаються они часто не вирішени до кінця. Але то юж справа на чергову тему...

Вернийме до ватряних стріч. Перше спітканя в 2011 р. било з Мирославом Пецухом, автором книжки «Культурна тотожність лемків в західній Польщі і Україні». Далє бесідували-зме о тотожності на основі фільмів Казімежа Куца в присутності самого режисера. Посмотрили-зме през призму Шлезка і їх проблеми розуміння свойой тотожності. Натоміст о лемках з Полтавской области і їх ситуації оповідала Лариса Шаповал. Наступна важна тема того рока то «На Схід од Заходу» - польско-українське партнерство з точки зору двадцетлітя незалежності України і ту тіж гідни учасники дебати:

На фото зліва:
Павел Лауфер, Анджей Стасюк,
Юрій Андрухович, 2010 р.

Мирон Сич, проф. Ян Пісулінські, Петро Андрусечко. Стрічи вела Богуміла Бердиховська. Розрідженням політичної теми било наступне авторське спіткання з Павлом Лауфером и презентація його книжки «Черевіки Месії».

Наступний рік 2012 и ювілейна XXX Лемківска ватра принесли зас невелики, але істотни зміни. В програмі, крім авторських спіткань, презентацій книжок, важне місце занимає дискусийний панель. А в деталях програми знаменити гості: писменник Станіслав Лубеньські, журналісти Павел Смоленські и Бартоломей Курась, гісторик Євген Місило, австрійський писменників Мартін Поллак. Про роль колективної та індивідуальної пам'яті розповідала Александра Яворницька-Новосад. Бив тіж гісторичний панель «Лемківски перспективи на XXI вік» з участю професорів Богдана Гальчака, Романа Дрозда, а зо Словаччини - Мирослава Сополіги и Миколи Мушинки, дале др Беати Орловської, а ціліст панелью модерував політик и журналіст Мирослав Чех.

Пригадуємо инчих відомих творців - артистів, писменників чи видатних люди, які виводяться з нашого середовища. Так спрямована була м.ін. програма спіткань в 2013 р. Особу и творчість нашого лемка, родом з Гладішова – Мирослава Нагача споминають його мама Олена Нагач и Анджей Стасюк, про Юрія Новосільського бесідувала Кристина Черні. Про особисті и особливі спіткання чули-зме од проф. Станіслава Ковальчика на основі книжки «Бесіди з Богданом Осадчуком». Далі незреалізувані видавничі проекти «Енциклопедія Лемківщини» Івана Красовського и лемківські пісні Ярослава Полянського під ред. Анатолія Кобеляка запрезентував Євген Місило. Гісторичний аспект того рока - то акція руйнування православних церков на Холмщині и Підляшші – відкрита лекція др Григорія Купріяновича и авторське спіткання з Володимиром В'ятровичом на основі книжки «Друга польсько-українська війна 1942-47». Вертають зас справи тотожності в спітканю з др Патрицієм Тшещинським чи в контексті нової публікації ОЛ під заголовком «Національна тотожність лемків». Проронувана книжка то два погляди

На фото зліва:
др. Євген Місило, Штефан Гладик,
проф. Богдан Гальчак, 2012 р.

На фото зліва: Ян Кавйорські, Казімеж Куц, 2011 р.

стосовно лемківської тотожності в опрацюванні проф. Богдана Гальчака и проф. Штефана Дудри.

Море справ и тем до оббесідування,

дуже цікавих и важних книжок, які назагал сут нішові або помияні в загальнім польським науковим дискурсі. То книжки, які звертаються до регіональної гісторії, повідають про справи невідгидні и стидливі для державної політики взглядом нашої меншини. В пропонуваніх спітканях сігаме до Короснянської Руси и монографії села Одреховой Дам'яна Новака чи тайних рапортів чехословацких служб безпеки в науковим опрацюваню проф. Богдана Гальчака. Бесідуємо тіж про діяльність инчих організацій «Лемківска вежа Айфля» и безпрецедентні публікації стоваришіня «Лемко Тавер». Про гісторію и творчість Епіфанія Дровняка (Никифора) розповідав Ян Тшупек и проф. Гжегож Штвєртня, а о національній тотожності лемків и політичнім русинізмі бесідує проф. Богдан Гальчак и Григорій Троханівський.

(закінчїня в наступній «Ватрі»)

БАТРА 2018 № 3 (101)

Стратегія - - - наступний етап функціонування організації

За нами штирі з п'ятьох суботньо-недільних стрічи, в рамках котрих управа і інши члени нашої організації випрацюють стратегію діяння на найближчи роки. Признамся, же кед вперше почулам о тім, же мам бити в п'ят вікендів в горлицьким „Антку” (Центр культури ім. Б. І. Антонича – прим. ред.) лем задля випрацювання якиого документу, котрий за хвилю найдеся в шуфляді Об'єднання, наївно подумалам: „А нашто нам тото потрібне? Нашто будеме втрачати тоти вікенди, кед юж за хвилю 36 Лемківска «Весільна(с)» ватра в Ждини і кожен з нас є зайнятий своїом ватряном роботом. Мій підхід змінявся з дня на ден. В сумі іщи перед першими варштатами зрозумілам, же нераз бракує нам часу на спільну рефлексію, на поставліня собі простих звідань і пробу дати на них відповіді.

Часто прецін дієме цілком автоматично, з року на рік в такий сам спосіб, переходячи през змінюючий ся світ з гаслом «як діє, то діє і діяти буде». Лем то не до кінця правда. Не можна прецін так летіти на сліпо, навіт том самом дорогом, не дивлячися на світ біля нас, котрий змінятся штораз скоріше. Я не хочу, жеби сте одбєрали попередні слова як діагноз, што в Об'єднанню не є передуманой діяльності, я хочу, штоби ви зрозуміли, же під час наших стріч, яких метом є випрацювання стратегії, пішли-зме дуже дале.

Разом міжпоколіньово намагали-зме ся відповісти на тото, кадиваль (як організація) хочеме іти, де хочеме бити наступного рока, а може і в 2029 роци? Під час варштатів часто дозволяли-зме собі кус мріяти, часом навіт в барз шалений спосіб, жеби спрібувати найти нови, навіт, здавало би ся, нереальни можливости розвитку.

Не раз доходило до міжпоколіньових суперечок, бо не треба никому пояснювати, же молодь і кус барже досвідчени члени нашої організації позераються на лемківський світ з кусцьок іншой точки зору. Однак, не є в тим нич злого - ниhto не розгнівався на никого, а дуже гнешніх проблемів вдалося проаналізувати з ріжних сторін і перспектив.

Стратегія - то не лем набір цілів і діянь, яки позваляють на реалізацію місії в довшій часовій перспективі, але тіж свого роду підхід, котрий позвалять організації діяти в змінним ситуаційним контексті, котрий для лемківской організації є складніший, ніж для інших позаурядових організацій. Єм переконана, же тоти

штирі стрічи, шитки бесіди і аналізи юж тепер перекладаються на наш спосіб діяння яко організації і поодиноких люди.

В тім місци мушу повісти, же єм горда з того, што більш досвідчени члени організації хочут співпрацювати, обмінюватися знаннями та досвідом, а також слухають голос нового «нарибку». Навіт як часом они (наши більш досвідчени лідери) не цілком розуміють шитки ідеї, знають, што гнешнього світа не годен затримати.

З другого боку, я горда з того, што нам – молодим - хоче ся вчити і брати повнима жменями з досвіду інших люди. І так ся мі видит, же тото вшитко буде виражене в стратегії, яку ми спільні будуєме, і яка буде добрим дороговказом для нашої повсякденной діяльності.

-----●-----

З Діамантовим весіллям Емілії і Івана Пецухів!

Дорогим Батькам
з нагоди 60-ліття подружнього життя
бажаємо міцного здоров'я, щастя, радості
та Божих ласк на многії і благії літа.
Хай Вам світить сонце кожного дня!

дочки: Лідія, Марійка, Оля з родинами

До 50 роковин Музею-скансену в Зиндранові

П'ятдесят років назад, 17 серпня 1968 р. в Білянці спіткалися Михал Донський (голова УСКТ в Ряшеві), Михал Дзвінка (редактор «Нашого слова»), Федір Гоч, Павло Стефанівський, Ярослав Трохановський (інструктори культурно-освітні УСКТ на Лемківщині), Лев Галь і Федір Кузяк (член УСКТ у Вроцлаві). Цільом бесіди було видумати як зорганізувати музей (гтовди скромні називаний ізбом пам'яток), котрий попровадив в Зиндрановій Федір Гоч.

В результаті того спіткання вибрано музейну раду, до якої, крім присутніх Донського, Галя, Гоча і Стефанівського, запрошено тіж Ярослава Мерену, диригента Ярослава Полянського і різьбара Григорія Пецуха.

Ініціатива Федора Гоча вписується гордо в традиції Музейного товариства «Лемківщина», яке в 1931 р. в Сяноці основали др. Василь Блавацкий, о. Степан Венгринович, Лев Гец, Франц Коковський, о. Омелян Константинович, Богдан Левченко, Болеслав Шулякевич, Іван Флюнт і Володимир Чайківський. Люде, яких гнеска за мало пам'ятаме.

По війні збірку музею «притулила» польська держава і гнес ани не називатся оне «Лемківщина». Велика шана пану Федорові і його Родині, же без тоти довги роки, хоц тяжко було провадити музей, нігда не згодилися оддати збірки державі.

Пан Федір, Фецьо - як го називали приятеле, в своїм житю, як в люпі, зібрав долю лемків.

Виховувався без вітця, який лишив дев'ятмісячного сина і поплав за Вельку Млаку. Про війну і повоєнні порядки Федір Гоч остав сам еден в Польщі. Комуністична держава не дозволила му навіт полетіти на похорон вітця до Канади.

Коли лем було можна, вернув до родинної Зиндранови до прадіда, громадского писаря, Федора Кукелі (по яким дістав імено, а якому ошчадили вигнання без похилий вік — 85 літ). Довкола хижи прадіда гнес стоїт зиндранівський скансен.

Федір Гоч два раз трафив до в'язниці. Перший раз іщи як підліток в 1947 році остав сказаний на вісем років (відсидів п'ят, а потім го взяли до карного гірничого батальйону) за (видуману) співпрацю з УПА. Другий раз в 1958 р. Оскаржия тіж било видумане.

По правді хтіли го покарати за «український націоналізм». О безлічи судових і прокураторських справ мож писати довго.

Перед війном до Гочів ходилося «до Писарія» (од професії Федора Кукелі), може тому од початку Фецьо Гоч ся добрі вчив. За окупації ходив до української школи в Дуклі.

Важним моментом його життя бив курс інструкторів УСКТ в Ядвісіні під Варшавом. Тот сам, в котрім брали участ Ярослав Полянський (пізнійший засновник «Журавлів»), Євген Могила (засновник «Ослав'яни») чи Павло Стефанівський.

Тот остатній зорганізував в 1962 р. фестиваль лемківських ансамблів в Лосі, на яким виступив тіж гурт, підготовлений без Федора Гоча. Од того часу пан Федір стає інструктором УСКТ, дописує на «Лемківску сторінку», помагат при відкритю пам'ятника в Устю. В 1969 р. найкращи ансамблі з Лемковини (а між нима, очевидно, гурт Федора Гоча з Зиндранови) спільно виступлюют під керівництвом Ярослава Троханівського на українським фестивалі в Кошаліні. Тот виступ стає початком легендарной «Лемковини», першим старостом якої бив... Федір Гоч. В «Лемковині» співав двадцет років. До його заслуг організаційних треба зарахувати тіж кварталник «Загорода» (1994-2004) чи фестиваль «Од Русаль до Яна» (1992-2015). Гнес його син видає Річник музею лемківської культури в Зиндранові.

В тих перших роках, з людми котри вернули на Лемківщину, Федір Гоч зааранжував і виставляв лемківське весіля. Артистам товаришила капеля циганська. Музей пам'ятат тіж о зиндранівських жидах. На відкриття виставки в хижи Олінерів в 1994 р. приїхав вцілілий з гольокосту Самуль Олінер — вродженец Зиндранови і рівноліток Федора Гоча, емеритований професор з Каліфорнії, який в Гаме-риці досліджував альтруїзм.

Федір Гоч в дитинстві бив свідком кривавой «дуклянської операції», де згинула єдна третя шіснадцеттисячного Чехословацького корпусу і єдна п'ята стокількадесяттисячних відділів

совітських (де, як повідали пан Федір, часто служили «наши молоді хлопці з Галичини»). Од початку Федір Гоч зберав розсіяни по полях воєнни пам'ятки: зброю і части військового обличчя.

В роках 1974–1976 Федір Гоч суспільними силами поставив гардий пам'ятник загиблим, в який вкомпонував гільзи з артилерійський пострілів. Помагали му зиндранов'яне, сусіде з Барвінка чи Тильови, але тіж Федір Кузяк з Ряшова чи Левко Галь з Вроцлава; таблиці по-пільски, словацки і російски зробили в Свиднику. Коли пам'ятник бив готовий, держава наказала його детонацію (хоц в конструкції не било нияких невибухів). В тоталітарній державі не била можлива незалежна ініціатива, навіт в пам'ят червоноармійців і їх побратимів. Не помогло і того, же на верху пам'ятника уміщено п'ятираменну звізду. При детонації здемолювано хижу Гочів, а родині казали заплатити велькі кошти операції. Гочи мусіли взяти кредит в банку.

Протести до влади Совітського Союзу і Чехословаччини сталися причиною розкриття обсервації УБ проти Федора Гоча, Левка Галья і Ярослава Мерени. Попри шикани влади протести зробили своє — кара для Гочів била анульована.

Аж по зміні влади, по тім як Адам Барна видав збірку документів про історію пам'ятника, Польське військо застидалося того, што зробило. В 2004 р. врочисто відкрито новий, менший пам'ятник, збудований без жовнірів і місцеву владу. Військові експонати били сконфісковани. Гнеска ніхто не дійде, што ся з нима стало. Єднак пан Гоч прудко зобрав наступну колекцію. На жаль, тоти експонати притягают тепер до музею злодіїв.

Федір Гоч міг би мати жаль до війська (за знищення пам'ятника, карну службу, чи за то, як го били в слідстві в 1947 р.) але потреба шанувати пам'ят не лем тих, котри згинули на дукляньским перевалі, але і пішли до Червенной Армії як «добровольці», переважат над особистим досвідом. Мож помічати помилки, але книжка пана Федора і Адама Барни «Лемкы в борбі за свою і не свою свободу» єст до днес єдиним опрацюваням, котре пробує описати ціліст участи лемків в війні з фашизмом.

Родина Гочів єст не лем оддана музейови, але і Церкві. До клясики анегдот Рейду «Карпати» перейшла історія о тім, як вандрівники одпочивали на подвірці Гочів при ватрі і нагло почули голос пані Марії: «А Шевченко тіж бив православний».

Так як не можна било з власной ініціативи поставити пам'ятника павшим на полю брані, так роки по війні зиндранов'яне мусіли смотрити, як нищіє їх церков. Проби направи даху били стопувани місцевом владом (баби, яки зберали пінязі на ремонт, суд сказав на пів рока умовно.

В 1958 році рунула центральна баня (церков стояла на пляні хреста). Част іконостасу розобрили «туристи». Підлогу вивезли до православної церкви в Сяноці; дерево на опал до пекарні в Дуклі. Част іконостасу вціліла

саме в скансені Гочів, де в сімдесятих роках одправляв тіж православний єгомощь.

Допіро на початку вісімдесятих років влада дала дозвіл побудувати церков. Але не греко-католицьку — в селі створено православну парафію. В 1985 році зиндранов'яне поставили перший по вигнаню храм на Лемківщині, хоц муруваний, подібний до традиційних «йозепинських» церков, яки асоціюєме з Лемківщином.

Вертаючи до Музею — від 1995 року його власником єст Товариство для розвитку музею лемківской

культури в Зиндранові, яке очолят син пана Федора — Богдан. Його стараням поставлено новий муруваний будинок, в яким виставлени, між інчим, обличчя, відкуплени з колекції Павла Стефанівського. По скансені опроваджат доцяп жена пана Федора - Марія.

Тот текст бил писаний в маю. Мав ся кінчити жичинями здоров'я для Нестора-музейника. В надії, же іщи ми шитки, котри шануєме Діло пана Федора, вип'єме «по погарику» на його дев'ядесятих уродинах. Сталося так, же Всевишній забрав го до доцяп інчой Загороди. Мам надію, же буде ся Тобі, Фецю, добрі смотрило одтале, як триват ту, на землі Твій Музей. Як твою роботу продовжує Твій син і жена, котра футр била Тобі найвекшом підпором.

Використани матеріали:
Teodor Gocz, *Życie Łemka, Zyndranowa-Krosno* 2011
вебсторінка Музею лемківской культури

Як ми пам'ятник

жертвам Талергофу в Музей везли

Покійний Федір Гоч оповідав, же коли «Лемковина» поїхала до Канади на турне, то на початку тамтешні українці смотрили на них з підозром. Чи то не яки сепаратисти або москвофілі. Аж як почули, як «Лемковина» співат «Реве та стогне», то єден почав дзвонити до другого, жеби повісти, же то нормальни «наши» люде.

То же українці-нелемки часто лемків не розуміли - то правда. Але тіж не шитки. Ниже представляме історію, запам'ятану через Стефана Дембіцького. Гне-ска голову Ельблонзкого відділу Об'єднання українців у Польщі, а гтовди, в 1976 році - Стефка, студента, мандрівника Рейду «Карпати», котрому не треба було оповідати, чим бил Талергоф, бо там гмер і його прадід, Іван Тимець з Горайця коло Любачова – єден з вельох ув'язнених українців-русинів з цілою Галичини і Буковини (не лем лемків, хоц тих било пропорціонально найвеце).

Був гарячий липень 1976 р., коли я мандрував з групою наших студентів першим рейдом „Карпати”. Після мандрівки через високі гори ми прийшли до родини Гочів в Зиндранову, де ми були дуже тепло прийняті і господарі віддали нам стодолу з сіном для спання. Після кількох днів важких походів ми відпочивали і купалися в маленькій річці, яка пливе за дорогою, куди маленькі хлопчики Роман та Богдан привели нас, проганяючи змії палицями. Хлопчикам найбільше подобалось, коли студентки просили пильнувати їх, коли ходили купатися в річці. Кожен день пана Федора Гоча відвідували офіцери WOP, приходячи ніби-то на почастинок найкращим самогоном в цьому районі, але при нагоді допитували про нас, учасників рейду. Тоді Лемківський музей уже працював, але пан Федір постійно доповнював його новими експонатами. Пан Федір добре знав мене, тому що я відвідував його раніше з моїм вуйком Левком Гальом, тому коли під вечір WOP від'їхало, ми удвох поїхали у секретну місію: привезти у музей пам'ятник жертвам Талергофа з Вапенного, де він вже занепадав. Під час I світової війни 14 000 найбільш свідомих наших людей з Галичини, переважно з Лемківщини, австрійці запроторили в лагер в Талергофі поблизу Граца, де внаслідок терору, голоду, важких санітарних умов та тифової епідемії загинуло близько 1800 інтернованих. Серед інших мій прадід — Іван Тимець з села Гораєць.

Ми поїхали старою, але добре відомою у лемківській громаді, чорною «Волгою»-комбі, купленою у пана Михайла Донського. Виявилось, що пам'ятник дуже важкий, і ми не зможемо його завантажити в «Волгу»,

тому ми дали «на пиво» місцевим циганам, які допомогли нам завантажити камінний пам'ятник. Тоді виявилось, що у «Волзі» світло зіпсувалося, але виходу не було, і ми вирішили повертатися в Зиндранову через Перегримку. Дорога вела через високі пагорби та долини, а гальма (hamulce) в «Волзі», на жаль, перестали працювати. Вже почало смеркати, а стада овець і корів гнали дорогою до домів. Тоді ми з паном Федором придумали оригінальний спосіб їзди без світла і гальм з величезним тягарем по гірській дорозі, повної худоби та овець. Ми піднімалися на пагорб, але не занадто далеко, щоб не скотитися з нього вниз, тоді я біг вділ дороги і кричав, що якийсь божевільний їде за мною без світла і гальм. Пастухи панічно виганяли свою худобу з дороги, а чорний привид (widmo) без світла гнав прямо за мною. Таким чином ми проїхали 50 км і посеред ночі повернулися в Зиндранову. Нам пощастило, що ми не зустріли патруля WOP на своєму шляху.

Пам'ятник жертв Талергофа на території Музею лемківської культури в Зиндранові

НЕ СТАЛО МЕДЖЕ НАМИ ФЕДОРА ГОЧА

Били добрим мужом, няньом і дідом. Били тіж человеком великого серця, твердим в своїх поглядах і праці для наших люди. Тяжко оцінити ціліст заслуг Федора Гоча для нашої громади, зато же є тих заслуг барз дуже. Вернули в рідни Гори, де до останніх днів свого життя прибували поскладати фалатики давно знищеного світа. Створили своїма руками Музей лемківской культури в Зиндранові, били старостом і активним учасником Лемківских «ватр», довги роки дописували на «Лемківску сторінку» в газеті «Наше Слово» і до інчих лемківских часописів, писали свої авторски книжки, співали в ансамблі «Лемковина», трудили ся для розвитку не лем Лемківщини, але тіж свойого села – Зиндранови.

Головна управа ОЛ висловлює своє співчуття цілій родині і приятелям померлого.

ВІЧНАЯ ВАМ ПАМ'ЯТ,
ПАНЕ ФЕДОРЕ, «ФЕЦЮ»!

В імени родини покійного Федора Гоча дякуєме вшыткым, котры взяли участ в остатній дорозі помершого.

Дякуєме представникам державных і самосправных власти з Польщи і Словації, представникам церкви і духовным, особливо духовным Православной Церкви, представникам організацій і культурных інституцій, представникам урядовых і позаурядовых організацій, представникам медіїв, вшыткым Приятелям, Знакомым і Родакам. Дякуєме тыж і тым, котры не могли быти на похорні, але молитвов і думками были разом з нами. Особливы подякування прагнеме покерувати до: Архієпископа Перемыско-Горлицкой Єпархії Паісія за богослужиня літургії; Архієпископа Люблинского і Холмского Авеля за жалобный лист; Православных духовных: Юліяна Феленчака з Морохова; Романа Дубеца з Горлиц; Петра Пупчика з Криниць; капелана майора Василя Галчыка; отца Душана зо Словації; Андрия Грича з Білянкы; Марка Гоцка з Команьчи, а тыж Романа Ягелли з Польско-католицкого Костела; Представників Спільной Комісії Уряду і Народных і Етнічных Меньшын Мирославы Копыстянской і Григорія Купріяновича; Пріматора Міста Свидник на Словації з делегаційов, Бурмістра Гміны Дукля з делегаційов, Війта Гміны Мейсце Пястове а тыж ведучого Містской Рады в Дуклі Анджея Дзедзіца; Представників організацій: Товаришыня Лемків; Об'єднання лемків; ЛАПІТ «Кычера»; Товаришыня «Руска Бурса»; Перемыско-Горлицкой Єпархії; Об'єднання лемків Канади; Об'єднання українців з Підляшшя, Любліна,

Сянока і Перемишля; Звязку Воєнских Комбатантів зо Свидника на Словації; Музею Народного Будівництва в Сяноку; Окружного Музею в Новім Санчи; Фундації «Бубрка»; Музею Ремесла в Коросні; Музею в Дуклі; СНМ-МУК Свидник; Містской Рады в Дуклі; Уряду Міста Дукля; Карпатского Товариства; Учнів, Родичів і Працівників шкіл в Тильові і Яслисках; Директорів шкіл з гмін Дукля і Яслиска; Фірмы «Панмар»; Учителі з кружка пенсіонерів в Дуклі; Осередка Культуры в Дуклі; Г'КІМ в Дуклі; МОПС в Дуклі; Выдавництва «Лібра»; Ансамблю «Гудака»; Посланця Воевідского Сейміку Даріуша Соберая; Солтысів; Гмінного Заряду ОСП в Дуклі; Заряду ОСП Зындранова; Лемківских діячів і приятелів: Адама Барны з Лігниці; Павла Стефанівского; Генка Дзядоша; Петра Трохановского; Ярослава Трохановского; Митра Трохановского; Миколая Мушынкы, Йосифа Родака, Пауля Галя, Мирона Микиты, Миколая Семанця і Яна Юрчишина зо Словації; Івана Гандяка і Володимира Шуркало з України; Юлії Дошны; Юрка Стариньского; Андрия Копчи; Штефана Гладика; Миколая Габло і Болеслава Баволяка; Діячів і приятелів польского середовиска: Антоні Крога; Єжи Чайковского; Збігнева Воляніна; Станіслава Криціньского; Тадеуша Келбасінського; Здзіслава Гіля і Артура Бати; Представників лемківских і польских медіїв. Хочеме тыж повідомити, же на 40-ый ден по смерті, в Церкви Святого Миколая в Зиндранові буде одслужена Служба Божа і панахыда за покійным Федором Гочом.

Родина

Познайте Деніс!

ТЕКСТИ ХРИСТОФОР БИБЕЛЬ

В серпни 2016 р. задзвонив мі телефон. Початок розмови: «Називаюся Едита и дзвоню в імени фірми...». Перша думка - телефонічні аквізитори! Мав-єм гречні подякувати за розмову. Не знам чого, але тим разом не перервав-єм той пані. «Чи пан Христофор Бибель?» Потвердив-єм своє назвико. «Чи ваші коріння виводяться з Кривой в Горлицькім повіті?» Як-єм почув назву села, де гродився мій покійний тато, то одразу телефон тот набрав для мене нового значиня. «Так, пані Едито, то місце народжіння могого тата,» - гварю по-польски. Розпочався довгий діалог медже нами. Пані Едита є працівником фірми, котра помагат людям однайти своє коріння, свою родину. О поміч до них звернулася Деніс Голден - громадянка США, котрой прабабця Анастасія Бибель гродивася в Кривій. Анастасія по еміграції за

океан вишла заміж и дала початок новій родині. Утримувала листовний контакт з родиною и іншими жителями Кривой, Ясюнки, але юж нигда не віділа своей рідної землі, зеленої Лемківщини... Виже згадана-єї правнучка, мешканка Бостону, посвятила п'ятнадцет років свого житя, щоб збудувати генеалогічне дерево своей родини. В тій укладанці довгі роки бракувало лем домашнього назвиска-єї прабабці и місця, де ся гродила. Поміч надишла несподівані по зміні місця замешканя на Фінікс в далекій Арізоні. Там стрінула старшого лікаря, називався Паул Цап. О його родиче били лемками, вродженима ищи в Старім Краю. Його мама називалася Марія з дому Бибель и била родженою сестром... Анастасії, прабабці Деніс. Тяжко виобразити собі-єї радист!-єї довголітні досліджіння несподівані принесли замірянний ціль. Привернула своей

прабабці назвиско и походжіння. Одетепер-єї прабабця не била анонимна, не звалася з американьска Нелли, але Анастасія Бибель, дочка Стефана и Єви. Деніс не спочила по тим одкритю, постано-

Анастасія Бибель

Деніс Гольден з 39 Президентом США Джиммі Картером

вила за посередництвом фірми «Поліш Орігінс» однайти своїх краянів в Польщі. Так трафила до мене. Анастасія била сестреницьом мого прадіда Андрия. 9 жовтня 2016 р. мала місце наша зустріч в нашій рідній Кривій в агрогаздівці Анни Добровольской. Деніс з великом увагом слухала історії нашої родини и нашого села. Інтересувало-єї вшитко, по нашій зустрічі одвідила ищи Державний архів в Санюку, щоб з церковних книг пізнати веце з генеалогії своей родини. Заохоплена історією, красом Лемківщини и єї культуром постановила взяти участь в Лемківській ватрі, але не на американьскім континенті, але в нас на Рідній Землі в Ждини. Най постава Деніс

буде прикладом для вшитких лемків, котри добровільно затратили свою гідніст и одишли од свого. Деніс привернула історії пам'ят о своей прабабці, з великом пошаном умістила на Елліс Ісланд табличку з єї іменом и назвиском, в символічнім місці, де поставила свою ногу на американьській землі. Удоводнила, же навет третє покоління, вроджене в Америці, може найти свою дорогу до лемківства.

Останній... лігницьких матуристів

Ніхто до кінця з наших організацій чи церков не відповів би, ким є випускники українських шкіл у Польщі. А саме випускники у більшості діють при церквах як священники, монахині, дяки, є активними також в організаціях, ансамблях. Щоправда хочеться більше - щоб 100 % випускників жило активно в нашій громаді.

Наша українськість у Польщі після акції «Вісла» - це передовсім взаємне проникання регіоналізмів - людей з Лемківщини, Бойківщини, Надсяння..., але також взаємне проникання різних частин конкретного регіону. Це бачу на своєму прикладі. Мої дідове зі Щавника і Новівси на Лемківщині цілковито інакше говорили між собою по-лемківськи, та не раз з усміхом сперечались, хто з них краще, - а може правильніше? - говорить рідною материнською мовою. Добре, що ці регіоналізми є в наших родин, бо зміцнюють наші родинні відносини, як і будують зв'язок для наступних поколінь з землею предків, залишеною в 1947 році.

Цей регіоналізм українців у Польщі не від сьогодні видно в житті всіх українських шкіл у Польщі, а найбільше власне в Лігниці. І це добре, бо це вказує, що ми автентичні для себе як і для України. У кожних подіях з життя школи в Лігниці цей лемківський, але і не тільки регіоналізм дуже видно. Хочемо, щоб він був там завжди і співтворив також багатство в серцях наших випусників, бо любов до українськості - це передовсім любов до землі і спадщини предків.

Наша школа хоче також, щоб її випускники були добре приготівлені до дальшого навчання, після якого вони зможуть сповнювати свої життєві плани про цікаву працю та економічне задоволення. Задоволення також для нас усіх, вчителів, батьків та громади, бо тільки свідомо молода людина зможе сповнити так свої життєві мрії, в яких також буде старання та присвята для добра нашої меншини в Польщі.

З таким почуттям віри в силу випусників 27 квітня ми святкували весело і сумно останній дзвінок 3 класу ліцею. Можна сказати, що кожен останній дзвінок є подібний щороку, а з другого боку винятковий, неповторний, єдиний.... Він завжди відбувається у п'ятницю під кінець квітня. У спортивному залі збираються випускники-матуристи, директор, вчителі, батьки, працівники школи та учні з усіх класів. Випускники - це люди, які понесуть з собою в світ знання про нашу школу та будуть її свідомістю. Їхнє дозріле життя буде весь час життям нашої школи. Україн-

ські школи в Польщі мають в собі велику силу творити єдність випускників з життям української громади у Польщі. Випускники весь час зустрічаються на ватрах, фестивалях, танцювальних забавах, на церковних празниках. Творять наш світ, як я згадав раніше. Тому радіймо, що такі випускники в нас є.

На початку урочистості слово мали пані директор Анна Гаврильчак-Маланчак, вихователь класу Адам Вев'юрка та представник батьків Роман Буковський - колишній учень ліцею. Дуже мудро він сказав, що життя цього горічких випускників покаже, чи вони готові мудро йти через нього. Батьки, школа робили все, щоб любов до свого жила в їхніх серцях. Тепер перед ними не тільки матура, але цілий іспит життя, де треба так жити, щоб свого не загубити. Думаю, що ця надія у випускників була в цей день і є у нас всіх досі.

Діана Пшик і Діана Матвієнко подякували вчителям, батькам, працівникам школи та учням за спільні три роки навчання, а насправді - за спільні три роки життя. Були усміхи вдячності, а також, хоч приховані, але, однак, живі і блискучі сльози в очах. Потім кожен клас прощався з випускниками словами, подарунками та бажав успіхів. На кінець вручено нагороди та свідоцтва. Найкраще свідоцтво отримав Григорій Малиняк. Нагороджено також за зразкову поведінку та вклад в життя школи та класу Евеліну Брезіну та Михайла Буковського, а також за вклад в художнє життя школи Діану Пшик, Діану Матвієнко, Артема Романова, Богдана Малюту та за волонтеріат Вероніку Максимович. Від імені Головної управи ОЛ я вручив Почесні грамоти Михайлові Буковському та Григорію Малинякові за живу, активну пошану для традиції предків з Лемківщини. Усі випускники з батьками мають від організаторів безкоштовне запрошення на Лемківську ватру до Ждині. Ватра буде рада вас гостити, дорогі батьки та випускники. Ви послали своїх дітей до рідної школи і за це Вам - барз велька подяка!

Тепер перед випускниками доросле життя, де так багато запитань. Як вихователь вірю, що вони віднайдуть на них відповіді. А якщо ми їм трішки допоможемо вибирати лише добрі дороги життя - це буде добре для нас всіх, усієї української меншини в Польщі. Треба в них вірити, бо це чудові молоді люди, які мають в собі велику любов до традиції предків: тих з України, як і тих з акції «Вісла». Пам'ятаймо і не забуваймо, що сьогодні всі ми творимо один спільний світ української меншини в Польщі і тільки від нас залежить, чи він буде далі існувати.

27 квітня в Лігницькій школі віддано честь жертвам нашого народу в 71-у річницю акції «Вісла» та 32-у річницю ядерної аварії в Чорнобилі. Молодь вшанувала пам'ять хвилиною тиші та запаленням свічок під пропам'ятною дошкою, відкритою ОА і ОУП в 60-у річницю акції «Вісла». Вона є свідоцтвом для нашої громади в Лігниці, чому і відколи ми тут живемо. Деякі питають, чи треба нам щороку пам'ятати про акцію «Вісла»? Думаю, що коли забудемо, чим була вона для нашого народу, забудемо, ким ми є і де є наша рідна земля - Лемківщина в Карпатах. Дякувати Богу, молодь в Лігниці пам'ятає і хоче пам'ятати про акцію «Вісла» та весь час активно живе в культурі, вірі та традиції предків. Ми не пропали і не пропадемо, хоч 71 рік тому мало нас вже не бути. А ми однак є і будемо!

Пам'яті акції «Вісла» та аварії в Чорнобилі

ТЕКСТ АДАМ ВСВ'ЮРКА

Почесний гість - Патріарх

4 червня гостив у нас Блаженніший Патріарх Святослав Шевчук. Він відвідав Вроцлавсько-Гданську єпархію, тому що у Вроцлаві на початку червня обрав Постійний Синод УГКЦ. Ми радо прийняли Патріарха і пригадали Його візит на 35 Лемківській ватрі в Ждині минулого року. Патріарх звернувся до учнів словами, в яких висловив свої думки про роль Церкви та рідної школи в житті нашого народу. Зауважив, що коли людина забуває про своє національне коріння, то ніколи не зможе насправді любити себе, іншу людину, інший народ. Він також доцінив роль лігницької школи в житті Церкви та українського народу не тільки в Польщі. Ця зустріч підтвердила, що сила і краса нашого народу тут у Польщі існує тільки там, де є рідні церкви, але і діють школи чи інші структури нашого світського життя. Лем і тільки єдність нашої громади на кожному кроці може зупинити асиміляцію.

Останній

ДЗВОНИК ІV ЛО

Кермеш, кермеш, Бог тя створив...

ТЕКСТ ОЛЬГА ПИЖ

За нами 28 Лемківський кермеш в Вільхівці.

Як знаме, кермеш - то головні церковна подія, коли вшановуємо святого - покровителя місцевої церкви. Однак, кермеш в Вільхівці - то тіж культурна подія, котра неповторним кліматом виробила юж свою марку. В тим році перший раз малам нагоду пізнати тото свято од куліс.

Зачну од того, же сама сценерія села виглядає, як малювана найліпшим малярьом. Церков, до котрой провадит кам'яний мосток, виглядає як з поштівки. На увагу заслугоють тіж хрести на банях, виповнених кольоровим шклом, што іщі барже додає їй краси. Але кермеш – то не лем урочиста Служба Божа в церкві... По богослужбах, котри очолив митрополит УГКЦ Євген Попович, зачалася артистична частина свята. В багатій програмі виступили різні фольклорні ансамблі з околичних місцевости, танцювальна група «Аркан» з Перемишля і гурт «Бур'ян», якому публіка дослівні не дозволила зійти зо сцени. Етно-гурт «Древетня» одсвяткував на вільхівській сцені своє 20-ліття, а ансамбль пісні і танцю «Ослав'яни» за 45-річну діяльність отримали нагороду «Вірний предкам», яку признає Головна управа Об'єднання лемків.

Милим заскочиньом була для нас кількіст діти, зголошених в конкурсі «Співай, Лемковино». Для некторих діточок бив то дебют на сцені і треба признати, же вшитки справилися на медаль. Інноваційом на вечірній сцені бив показ моди. Мали-зме змогу оглядати дипломну колекцію молодой проєктантки Мілі Пиж, інспірувану краєвидами Лемковини. Строї стильом нав'язували до наших лагідних гір, зелених лісів, церковних бань і гонтів чи лемківського неба.

До чисельних учасників Свята звернувся зо словом Митрополит УГКЦ Євген Попович

Вірні предкам «Ослав'яне» нагороджені керівництвом Об'єднання лемків

Ярмарок - клімат „без слів“

„Древетня“ на вільхівській сцені

Ольга - координатор події - и ей плече Ярема на фоні виставки вишиванки

В світлиці мали місце тіж інші атракції. Можна било подивляти виняткову виставку «Шляхом вишиванки», яку передала нам пані Анна Леськів з Перемишля. Колекція викликала барз велике заінтересування з огляду на унікальні, містерні виконані вишивані сорочки з Лемківщини, Бойківщини, Гуцульщини та інших регіонів од Карпат по степи. Друга виставка «Витинаний світ» пані Марії Мричко - то збір праць, котри представляють рідко юж практикуване мистецтво витинання народних мотивів на папері. Виставка була презентувана медже іншими в Канаді, Гамеріці і Україні. Тогорічний кермеш барз позитивні одобрила і доцінила публіка. Гарні підсумовує го цитат автора мандрівного бльога, котрий написав: «Кермеш очарував мя на тілко, же комплетні стратив-єм почутя часу...» Як видиме, Кермеш в Вільхівці - то не просто культурна подія, але повне радости свято. Думам, же нашим заданьом, як молодих лемків - є дбати про рідну традицію. Повинни-зме уважні дбати о програму Свята - не може в ній бракувати нових, цікавих і креативних мотивів, але передовшитким повинни-зме підтримувати теплий і родинний клімат той імпрези, котра без ниякого примусу кличе засісти до спільного культурного стола краян з Підкарпаття и Горличчини. Разом помолитися, побесідувати о льокальних проблемах, о Зиндрановій, в котрій в серпні Музей святкуватиме свій великий ювілей. На жаль, без його заложителя Федора Ґоца, котрий не дожив того дня. Кед і Ви мате охоту затримати час і радіти неповторном атмосфером того місця – щирі запрашає за рік!

Енергетичні тонші „Ослав'яни“

а што чути на Антоничівці

 ТЕКСТ НАТАЛІЯ ГЛАДИК

Як зробити кошик на Великден?

Варштати плетіння з лозини для діти і родичів одбилися юж третій раз в Центрі культури ім. Б.І. Антонича. Група охочих збралася 25 березня 2018 р. під майстерским проводом Агнешки Барщ-Биліци. Учасники варштанів могли вибрати си до зробліня або кошик - то для тих, хто мав веце бажаня и терпіня до той

роботи, або другий лекший варіант - лозиновий тареличок. Як ся вказало, творча забава лозином то не аж така легка справа, зато приємна и потрафит втягнути кожного, хто лем спробує. Можна би било ищи дуже плести язиком на тоту тему, а заміст того ліпше, може, спрібувати плести з лозини. И корист з того яка! Наступни таки варштати зас за рік, запрашаєме, спрібуйте ся з лозином!

В нашім річнім програмі спіткань, яки проходят в Антоничівці, маме и програмови новинки. И так під модним заголовком **«Лемcosmetik»** 13 квітня 2018 р. одбилися перши варштати натуральной косметики. Заняття провадила Анна Чухта, яка є барз добрим знавцьом в тій ділянці. Наши молоди та и старши газдині зробили си мастило до лица (крем) и тонік до обмиваня гамбці. Крім чергових процедур та їх проведення, учаснички дуже довідалися о тім, як и коли найліпше зберати зіля, на што конкретна травина,

ей квіт або листя діют и яки мают лікувальни властивости. Можна било спрібувати на язик, понюхати, помазатися тим, што дала нам природа и што зме з ей добра сами зрихтували.

Ганцю Чухту знаєме межде инчими з кварталникової рубрики «З домашньої аптечки» чи з організуваних през авторку в ріжних селах зілярских прогульок.

Мер Львова з візитом

На початку червня мер Львова відвідав столицю Нижньої Сілезії. З 2002 р. Львів є містом-партнером Вроцлава. Дружні відносини єднають також і міських голів - президента Вроцлава Рафала Дуткевіча та мера Львова Андрія Садового. У липні минулого року президент Вроцлава перебував у Львові, де спільно з мером міста віддав честь львівським професорам, розстріляним гітлерівцями під час II світової війни. На початку цього року Львів відвідали і вроцлавські депутати.

Під час візиту у Вроцлаві Андрій Садовий підтримував кампанію FreeSentsov – Фестиваль Свободи на міжнародній конференції. За його словами: «Світу треба відкривати очі на криваву політику Кремля. Бо брехня, газ і гроші роз'їдають ті цінності, за які, в тому числі, сидять по тюрмах Росії понад 60 українських політв'язнів».

У неділю мер брав участь у службі в церкві Воздвиження Чесного Хреста у Вроцлаві, яку очолив Патріарх Святослав Шевчук. Після літургії відбулась зустріч представників українських організацій та української меншини, яку організував голова вроцлавського ОУП Ігор Саламон. З Лігницьї прибули пані директор української школи Анна Гаврильчак-Маланчак, голова відділу ОУП Богдан Пецушок та Адам Вев'юрка - заступник голови ОЛ. Зустріч проходила в дуже приємній атмосфері. Ми

обмінювались думками про життя нашої громади у Вроцлаві та загалом в Нижній Сілезії. Висловлювали побоювання щодо процесу асиміляції серед автохтонної української меншини в Польщі, але також згадали про сильну асиміляцію серед новоприбулих громадян України, яких у самому Вроцлаві живе понад 100 тис. Минулого року до вроцлавських шкіл пішло 700 дітей. А у Вроцлаві до сьогодні немає жодної української школи, хоча місцева влада, за словами Ігоря Саламона, не створює ніяких перешкод, щоб відкрити школу чи українські класи у польських школах. Це дуже сумне явище, але також і виклик для цілої нашої громади і всіх організацій. Мені дуже приємно було почути від Андрія Садового теплі слова про лемків. Він підкреслив, що його дружина також лемкиня і взагалі в Україні всюди лемків видно. Я від імені ОЛ запросив мера Львова з родиною на Лемківську ватру до Ждині, щоб і його дружина відвідала землю предків.

На закінчення візиту Андрій Садовий урочисто вручив президенту Вроцлава Рафалові Дуткевічу «Золотий герб» Львова, підкреслюючи, що це дар від усіх мешканців міста.

Особисто хочу подякувати Ігореві Саламонові за запрошення на недільну зустріч. Завжди його бойківська, а ширше - українська гостинність підтверджує, що всі ми - етнічні українці в Польщі - вміємо єднатись. А передовсім бойки з лемками, бо ми сини одних Карпат!

— — — — — • — — — — —

На кыпоту з кытаїв квіта хабзины

з домашньої аптечки

ТЕКСТ чуГаня

Гнески хотіла-єм поділитися з вами чимсь, што помагат мойй родині перетырати літні горячки. Каждый знат, же коли надвори кыпота, треба дуже пити, але найздоровіше - то таке зроблене своїма руками, а не зо skleпу.

Напевно чули-сте о лемонядах – так простым напитку, же охочо роблят го навет діти!

Підставова квітова рецептура то:

10 кытаїв квіта хабзины
літра студеной воды (може быти мінеральна)
1-2 ложки цукрю
оцет яблковий (може быти цитрина, квасок цитриновий або дашто інче квасне)

Як прирыхтувати:

розпустити цукор в воді, додати чогоси квасного до смаку і заляти квітки, пак лишити мінімум на годину. Перед сервуваньом я додаю костки замороженого соку з березы, зобраного на яр і листочки м'яты.

Рецептуру можете доволи зміняти: заміст хабзины залийте квіта лавенды або зміксуйте си трускавки, арбуза, саму м'яту ци цитрину. Пропоную лишити мікстуру на 2-3 дни в теплым місци, товди зачне ся натуральна ферментация і будете мати свої власни бомбельки. То така здорова газуванна альтернатива купчих напоїв. Кед не мате часу на довшу мацерацію, використайте газувану мінеральну воду.

Пийте на здоров'я!

В порогах нашого ЛІЦЕЮ в Лігниці

(частина 13)

У 2018 році святкуємо 100 літ проголошення незалежності Польщі і України. Живучи в Польщі від віків, ми повинні мати свідомість, що наші люди також будували незалежність, а передовсім демократію в Польщі, щоб кожен її громадянин мав можливість свobodно в ній жити. У цій статті хочу згадати історію після 1989 р. і випускників лігницького ліцею Володимира Мокрого та Мирослава Чеха, які були депутатами (posłami) Сейму Польщі (III РП). Можна сказати, що всі наші депутати мають зв'язок з українськими школами, наприклад Мирон Сич – зі школою в Гурові Ілавецькому. Вони не приховують своєї любові до Лемківщини. Пан Володимир Мокрий був нагороджений у минулому році на 35 Лемківській ватрі відзнакою «Вірний предкам». Пан Мирослав Чех в лігницькій школі зростав на лемківських піснях, а Мирон Сич завжди на Лемківській ватрі каже що він «багений лемко».

Пан Володимир та пан Мирослав є випускниками української школи в Лігниці та доказом, що про цю школу неможливо забути в житті, де би ми не були і що б не робили. Навіть як депутати Сейму III РП.

1993 клас Івана Співака:

Барна Фома, Буковський Роман, Хованець Анна, Ціховляз Олена, Даньків Аркадій, Демко Стефанія, Федечко Мирослав, Герент Петро, Гнатюк Дарія, Юнко Олег, Калитка Роман, Канючок Анна, Клапач Дорота, Крайняк Дорота, Кудрик Катерина, Курак Анна, Кузьмяк Дорота. Лукачик Дарія, Лиско Олександра, Нога Катерина, Поповчак Марія, Райтар Петро, Равлик Дорота, Саламашек Ореста, Шляхтич Олег, Сцібішовк Богдан, Улян Агата, Ващишин Сильвія.

1994 клас Олени Калитки:

Баб'як Юстина, Боруцка Аніта, Гембалік Артур, Гринишин Катерина, Іжицький Маріуш, Яворницька Олександра, Йоньца Йолянта, Юрчишин Олександра, Каплан Сильвія, Карлик Лідія, Клапач Лідія, Колодкевич Олександра, Кушак Данута, Леню Маргарита, Лепак Славомир, Маркович Олександр, Мащак Андрій, Морох Юрій, Онішканич Мирослава, Пилипович Денис, Слойка Зеновій, Сосницький Еміль, Шагала Єва, Шевчик Агнешка, Шиманська Анна.

(далі буде)

Греко-католицька парафія Різдва Богородиці у Розділлі закликає усіх небайдужих людей допомогти у ремонті церкви.

Наш унікальний своєю архітектурою храм потребує серйозного ремонту. На стінах та підлозі появились тріщини. Необхідно зробити нові фундаменти та глибокі 6м бетонні стовпи. Це великий кошт - майже 300 тис. золотих - якому наша 28-родинна парафія не спроможна сама подолати.

Просимо про пожертви на банківський рахунок:

Parafia Greckokatolicka w Rozdzielu PL 56 8628 0000 2001 0009 6188 0001

Numer SWIFT/BIC: POLU PL PR

Пожертви з "Ofiara na cele kultu religijnego" можна відрахувати від податку.

о. Григорій Назар

Лелюхів і Дубне

лемківски села, яким хтіли вкрасти лемківство

мандрівки Лемківщином

частина II – Дубне

Село Дубне, подібні як Лелюхів, деяки вчени, а, може, мало вчени - на нашу думку, хотіли вишмарити з лемківської культури, а навіть з Лемківщини. Повідали, што то два чужи села для нас, лемків, якби били самітніма островами на морю цілої Лемковини. Не дозвољме на то. В остатнім номері «Ватри» вказував-єм Лелюхів, гнеска хочу приблизити Дубне, село кус молодше. Можна повісти, што то дзецко Лелюхова, бо одтамаль пришли в векшости осадники.

Сама назва вказує, што то наше село:

руське-лемківське, але не значит, што російське. Хоц т.зв. москальофільство не раз в нашій історії прибувало прилучити нашу Лемковину і нас до «матушкі Росії». Як вказує історія, не за добрі вишло тим, яких обдурила Росія і тота ідеологія.

Дубне, подібні як векшіст сіл початки має на руским праві, вказують на то назвиска перших відомих нам осадників, котри сут з нашої Київської Руси, тому зме з давних часів русини—руснаки.

Назва села походить од назви дерева «дуб» та є тіж барз популярна по селах і містах України. Село відоме з польських історичних джерел, як і векшіст наших сіл, з того часу, коли упадат Галицько-Волинське князівство, а тоті землі сут влучени до Речи Посполитой. Штоправда сами землі Дубного не били в границях князівства, але мали з ним церковний і культурний зв'язок.

Дубне появляється в історичних джерелах з 1603 р. як власність краківського римо-католицького владики Бернарда Мацейовського. Село било втовди в границях т.зв. Паньства Мушиньского. Дубне є положене на берегах Зимного (918 м н.р.м.) і Дубного (904 м н.р.м.) Тому лемки повідали, што там «береги вельки як фрас» або «по фрасі». Село през тоті гори і береги било пастирське, відоме било з биків та гандлю кінми. В 1603 р. пан казав газдови Михалови з Лелюхова закласти Дубне на праві волоским - пастирським. Взав він 6 родин за згодом владики римо-католицького та оселив їх в Дубним, даючи деси по 12 гектарів кожній. Сам Михал став шолтисом з 40 гектарами з правом будови корчми та варіння пива. Докля його отара не мала до 200 уці, не мусів платити пастирської данини для пана-біскупа. Право волоске давало йому тіж можливіст браня 1/3 оплати за судови справи та 3 дни дармовой роботи на своїм поли від газдів Дубного. Міг тіж збудувати в селі млин,

трак та фолюш. Вшитко то гварантувало

право волоске в тамтих часах. Не знаме, яке назвиско мав перший відомий шолтис Михал. Деяки історики повідають, што, можливо, же Лелюховський або Дубняньський.

Документи з 1668 р. вказують, што в селі било шолтиство, земля церковна з церквом і плебанійом та газдівки: Рича Качмара, Стефана Сененчака, Стефана Кочиляка, Івана Кочиляка, вдови Новацкой, Івана Вальчака, Михала Вальчака, Андрия Хом'яка, Стефана Стехова та Данька Дудяка. До наших часів сут з тих перших відомих родин з Дубного лем дві: Хом'яки — яких можна взріти в нашій лігницькій церкві та Дудяки, о котрих не знам, де попали по вигнаню в 1947 р.

В 1732 р. село Дубне перешло з права волоского на право магдебурске, зване в Польщі німецьким. На тим праві створено векшіст міст в Польщі, што не значит, што в них жили німці. Зміну тоту впровадив краківський канонік Каспер Щепковскі. Перемінено назву «шолтис» на «війт» та впроваджено староства. Війтами в Дубним стають газдове лем з єдної родини Дубняньських / Дуб'яньських, котри преказують тот уряд з покоління на покоління. З той родини бив тіж остатній парох Дубного Василь Дубняньський. По його смерті в 1818 р. парохія била заперта та змінена на філію парохії в Лелюхові. В тим часі барз богатом родином в Дубним стаєся родина Солотвиньських, яка походила з Солотвин під Криницьом. Мешканці Дубного найвеще мали зв'язків з лемками по гнесній словацькій країні: з селами Обручне і Руска Воля, а по польській – сандецькій - з лемківськими селами Лелюхів, Вікова, Астрябик, Солотвини. То вказує, што лемки Дубного били такими самими лемками-русинами, як їх сусіде та мали з нима родинні зв'язки. Вказує то тіж історія родини Криницьких / Креницьких. Родина Креницьких отримала шляхетство з рук короля Зигмунта III Вази актом 18 серпня 1610 р. На руки Івана

Криницького король передав нобілітацію і герб Кораб. Родини Криницьких на Лемківщині знаходимо в документі з 5 квітня 1627 р., де краківський римо-католицький єпископ Марцін Шишковскі передав пограбоване през збіжниць шолство в Баниці Стефанові Криницькому і його жені Анні Сінереківні. Од того часу родина тота вживала двох назвиск Криницьки або Баницьки. Двох газдів з родини Криницьких маме тіж в Криниці в 1668 р. Што дивне, єден бив Ян Криницький, а другий Іван Криницький. Записано так, може, тому, щоб їх одріжнити од себе: по-польски і по-нашому.

Дубне, сипанец. Джер. А.Karczmarzewski, Świat Łemków

Візитація перемиского греко-католицького владики Максиміліяна Рилло в 1870 р. вказує, што греко-католицьким парохом Криниці бив Каєтан Криницький, наш шляхтич гербу Кораб. А інший Криницький - Василь бив греко-католицьким парохом в Солотвинах. Мав він 5 синів, вшитки стали греко-католицькими священниками та обняли парохії в селах під Криницьом, м.ін. в Тиличи. Отец Василь Криницький в 1782 р. підтвердив шляхетство во Львові. Родина тота поведкалася та заселяла села західной Лемківщини, в яких займала високи уряди, не лем священники. Деяки Криницьки ся полячили. Прикладом є війт Мушини Францішек Криницький, який мав слюсарню, де обрабляв і продавав металеви товари, м.ін. імпортовани пеци з Мадярів. Він, можна повісти, бив міщанином. Не вшитки Криницьки били відомі з той доброй страни. І так напр. певний Стефан Криницький бив відомий на

Лемківщині з того, што любив бійки та робив всяки авантури. Але треба повісти, што тот наш шляхетський рід дуже доброго зробив на лемківській землі і до гнеска його нащадки живют в нашій громаді. Тот рід є тіж доводом, што Дубне било і є частином Лемківщини, бо в тім селі жили барз поважани Криницьки. Тій родині - яко єдиній - якисим чудом вдалося вернути до Дубного. Пам'ятам, як дзєцко под конец 80-х років бив-єм з родичами та родином Хом'яків в Дубним. Зашли-зме до хижи Криницьких. На жаль, не било никого в хижи, бо вшитки били в поли, та не пізнав-єм тот відомий рід з Дубного. Але што дивне, хижа била отворена та могли-зме зайти там. Як повідали Хом'яки, в Дубним бив звичай не заперати хижи, щоб кожен голодний міг все зайти, щоб заспокоїти голод. Думаю, што такий гардий християньський звичай бив не лем в Дубним.

На сході від Дубного лежить село Ленартів, на півдні – Обручне (на Пряшівщині недалеко Бардйова), а на півночі по польській страні є село Вікова. През село тече потік Дубне, котрий, як повідають колишні мешканці Дубного, бив ріком, де люде купалися в глибоких банюрах, а гнеска навіт жаба би ся там не втопила.

Гнеска село має лем 50 мешканців, а в 1943 р. било понад 300-370 мешканців, яки належали до греко-католицькой церкви. В селі мешкали лем наши люде, не било навет жидів. В селі є церков св. Михаїла Архангела, збудована на переломі XVII і XVIII в., гнеска римо-католицький костел. В 1863 р. церква ся спалила, так што в векшости церква та іконостас сут з кінця XIX в., в стилу західньо-лемківським. Знавці та туристи повідають, што єдна з найгарщих. Церковни метричні книги сут з 1786 р.

Коли ідете в рідни гори, зайдте до Дубного, щоб дати живе свідоцтво, што то наше лемківське село. Юж перед вигнанням деяки хотілі нам його вкрасти. Штоправда акція «Вісла» по частині нам Дубне вкрала, як і інши села, але коли маме в серцях любов до рідной землі, то тоти села навіки є і будут наши.

Дороги читаче,

шлийте на адрес редакції фото Ваших діти чи внукив, котри од вересня зачинають пригоду зо школом – идут до I кл. Будут нас особливо тішити знимки в вишиванках, а і інформації про науку в пункті навчання рідной мови в Польщі. Фото першокласників опублікуєме в осінній «Ватрі».

Редакція

Вигнаний

Зо спогадів Еміліяна Стремецького

(частина 6 остатня)

Під радянськом окупаційом. Як руски-москалі ввошли в наши страни, заперто школи, замерли освіта і життя культурне по селах. Дуже вчителів втекло на захід, бо бояліся арешту. Тих, яки ся лішили, арештувано і вивожено до Росії. Почалася ціж широка агітація на виїзд до УССР. По селах, в тим по Новівси, ходілі і агітували на виїзд на схід т.зв. Трійкі Комісажи, обіцяючи там рай на землі. Тота агітація і наганяня на виїзд на схід почалася по підписаню медже Тимчасовим польським урядом на чолі з Е. Осубком-Моравским а урядом УССР писма о взаємній виміні люди. При тим польски комуністичні політики кричали гасла: «Польска для полякув». Страх перед польськом партизантком, вісті о конфлікті польско-українським на сході Польщи причинилися до виїздів на схід. Так што з нашого села до Росії виїхала векша част мешканців. В тим часі бив ціж примусовий набір до війська - Червеной армії. Хто не втік та не скрився, того забрано і по коротким прешколіню посилено на фронт. З Новівси забрано 23 хлопів. На фронті загинуло 7, медже нима мій брат Васко. Згинув він в боях о Вроцлав. Другий брат мав щастя, бо не пішов на фронт. Бив школений на Мадярах на війну з Японійом. Брат Іван вернув дохиж на Великден в 1947 році перед вигнаньом. Тот час окупації нашого села през Червену армію я описав на підставі оповідань мого тата Костя та сусідів. Я в тот час бив в Німцях аж до визвоління в 1945 році.

Опис життя в селі од 1945 до висеління в 1947 року. Колі єм вернув з примусових робіт з Німець под конец мая 1945 року, село било інше, част мешканців виїхало до Росії. А била то векша част на чолі з керівником школи Кравчуком. Школа не діяла, била заперта. Вшитки мешканці села билі задумани, не зналі, што буде далі та цло ім ся за тима, што виїхалі. Газдівки билі бідни, знищені контингентами, а потім примусовим наказом живіня радянських вояків. Але тот настрої не бив довгий, хоц била повоєнна біда, то люде, яки пережили в селі війну і тоти, які повертали з примусових робіт з Німець і з війська з Червеной армії, то по коротким часі почалі вірити, што буде добрі. Єдни почалі міцно газдувати, інші пішли до паньствого юж ліса до зрубу та звозиня дерева на трач. А деякі взяліся за ремесло, будували водни мліни і трачи. Збудилося ціж життя культурне. Молоди почалі справляти вечирки з місцевима музикантами

або грали разом в пілку сіткову. По смерті о. Василя Смолінського в церкві правив о. Стефан Дзюбина, який по вигнаню бив в'язньом Явожна. Тот спокій по війні єднак зас не бив довго. Почалося переслідування найперше МО і УБ, а потім польского війська. Ходілі часто по селі та розганялі люди на наших забавах чи родинних гостинах. Вечерами робілі лапанки на дорогах та забералі на постерунок МО на слідство і за найменше підозріння пойманих віддавали на УБ. Раз по таким розогнаню забави забрано мене і пару хлопців на МО. Мусілі-зме там будувати стрільницю і рубати дерево. По допитах, півголодних на другий ден нас випущено. Іншим разом забрано мого діда Михала Чупака зо слугом. Так їх скатувано, што слуга гмер, а дідо якосі, дякувати Богу, дошов до здрав'я.

Пам'ятам ціж, як одного дня міліція вертала на фурманці газди Михала Хруща з Лосього з т.зв. інспекції в тим селі до свойой коменди — постерунку в Лабови. По дорозі на віз взяли іщи мою сестру Ольгу, Василя Шаршоня і Мілька Чупака. І так їхалі в страну Лабови. Колі на середині села Новівси міялі ся з фурманком Юліяна Марковича, який вертав з ліса з деревом на трач, то в той хвилині несподівані єден міліціант стрилів до Марковича 3 рази з револьверу. Коні ся сплосили від стрилів та почалі летіти як шалени. Тот сам міліціант, колі взрив, што кулі минули Марковича взяв скоро маузера, приложив до ока та стрилив в плечи Юлькові. Куля 9 мм розірвала йому груди, смертельно ранений хпав з воза. Хпадаючи півживий, поздерав собі іщи скору на тварі. Три тижні скоріше Юліан здравий вернув з фронту, де воював з німцями за Польщу, яка заміст нагороди дарувала йому смерт. Тота Польща нищила і вбивала своїм бандитским правом наших невинних люди, таких як Юліан. Другим прикладом безправ'я є замучиня лікаря Івана Смолінського родом з нашого села. Іван Смолінській бив четвертим дзецком о. Василя Смолінського і женатий бив з польком Євгенійом, мали 4 діти — 3 дівки і сина. Іван бив лікарьом, мав дім і габінет лікарські в Криниці, де принимав і лічив люди. В опінії криничан - поляків і наших - бив ціненим і поважаним лікарьом і човеком. Зараз по війні бив 2 рази арештований, а по звільненю заборонено йому вертати до Криниці. Вислано його до праці до Рацібожа на Слеск. В квітні 1947 року приїхав до Новівси на Великодні Свята до хворой мамі, яка мешкала там на плебанії. Будучи там, поїхав фурман-

ком з Петром Вев'юрком до Криниці, щоб взяти з хижі свої речі. Колі вертали з Криниці, зараз за містом, догнали їх люде з УБ та казали вертати на коменду УБ до Криниці. Колі там доїхали, зараз почали їх бити. По якимсь часі фурмана Петра звільнілі, але лікаря Івана ні. През 3 тижні його там бито і катувано. Півживого перевезено до шпиталю в Новим Санчі при улиці Длугоша. Колі о тим довідалася хвора мама, при помочи Теодозії Пласконь - мойой тети - поїхали до півживого Івана. Щоб його видіти, прекупілі вартownika УБ, який його пильнував. Лікарі в шпиталю повілі, што не пережиє, бо тіло є страшні побите - чорне та в середині стовчене. На другий ден пришла вістка, што наш лікар гмер. Похороном занявся мій дідо Гіполіт Пласконь, тато Константин та я - Еміль. З татом збилі-зме трумну та разом з Пласконьом повезлі до Санча

на цмінтір до каплиці. Поклалі-зме тіло до трумни та похоронили на цмінтері при вулиці Длугоша. Пам'ятю, як плакала його жена і кричала словами: «Bandyści zabili mi męża osieracając dzieci!» Ту зазначу, што того по-важаного всяді лікаря не дозволіла влада УБ похоронити в Новівси при гробі тата о. Смолінського. По смерті Сьверчевского в березні 1947 р. террор зростає. Війско польске ходило і шукало люди по полях і лісах. Кого глапілі, зараз приписувалі, што належит до УПА. Вден забєрано хлопів з кіньми до тягніня армат в страну кордону Чехії, кадї малі втікати вояки УПА. Бито їх страшні кольбами, щоб скоріше дотягнули тоти армати. Люде перечувалі, што якісе зло іде в наши страни. На жаль, тото зло пришло, а било ним наше вигнання в 1947 році.

...В перших рядках свого листа, хочу поздоровити редакцію „Ватри” з виходом 100-го номера журналу! Зичу колективу редакції творчої наснаги, духовного натхнення, здоров'я Вашим родинам та всьому Лемківському краю! Пише до Вас Сергій Дерех з України. Я є внук Йосипа та Антоніни Шафранів, які були під час операції „Вісла” виселені в Тернопільську обл. Мій дідо Йосип Шафран є двоюрідний брат Петра Шафрана. Я неодноразово бував в Ганчові (...) Згадую добрими теплими словами діда Петра Шафрана. Я переглядаю „Ватру” в електронній версії, але коли тримаєм в руках друкованне видання, то це є зовсім інше відчуття. „Ватру” нам присилають

з листів до Редакції

з товариства «Лемківщина» у Львові. Вишлю Вам декілька світлин д. Петра. Він приїжджав до нас додому та в Київ до вуйка Івана Шафрана (моєї мами рідного брата). Дякую Вам за Ваш труд, за „Ватру”, яку читають й інші люди, виселені з Лемківщини, ділюсь зі всіма (...).

З повагою, Сергій Дерех

В липни мият 5 років од смерти Петра Шафрана – довголітнього головного редактора «Ватри».

Згадаймо теплим словом нашого вчителя і наставника, людину великого серця и духа, будителя лемківської-української громади, діяча культури в тяжкі роки переслідувань, члена и засновника ОЛ, постійного дописувача «Нашого слова», заслуженого діяча лемківської культури, педагога, людину, на котру все можна било рахувати, друга, нагородженого орденом „За заслуги” III ступеня, одзначиньом «Вірний предкам» и нашом вічном пам'ятюм, добрим словом!

Ганчова, в редакторській кімнаті.
Справа: Петро Шафран, жена Текля,
син Михайло, Сергій Дерех

Фото з архіву Сергія Дереха

Арсеній

Гнеска хцу кус приблизити ім'я, котре, може, не било за барз часто вживане в наших горах. Має тото ім'я, однак, в собі мудрість і силу, яку можемо чути од люди, котри тото ім'я дістали од Бога і родичів. Мам на думці ім'я Арсеній. Грецьке ім'я Arsénios зродилося од прикметника arsénios або ars-n, што значит 'мужній, сильний'. Деяки повідають, што по-польски - то ім'я Анджей, але, думам, што то кус не так. Треба тіж повісти, што тото ім'я било чуже в польській культурі. Як все в нашій традиції, ім'я на Лемківщину — Лемковину приходило од святого. Святий Арсеній Великий, званий Пустельником, нар. деси 355 р., помер близько 445 р. Святий західної і східної церкви. Походив з римської багатой сенаторської родини. Папа Римський Дамасій висвятив його на діякона. Деяки повідають, што

цісар дав йому під опіку своїх синів. Десь в 385 р. Арсеній втік на пустиню недалеко Скетіс. Жив там сам на пустині та не приймав жодних гостей. Навіт коли Патріярх Александрії Теофіл през свого слугу спитав Арсенія, чи його прийме, тот одмовив, кажучи, што як впусти єдну людину, та буде мусів впустити тіж інших і то не буде юж пустельня. Для нього Патріярх бив таким самим простим человеком, як інші люде. Його простота і твердість в вірі, яка жила в пустельнім світі, творила з нього нового Мойсея. Хоч твердого, впертого в вірі, але теплого для люди, бив як тато для діти.

Святий Арсеній през свою тверду віру є тіж символом єдності вселенської церкви. А єдність тоту творив в своїм святым житю. Коли напали лівійски розбійники, він почав жити недалеко Александрії. Било то деси 411 р. Потім коротко мешкав на горі Трое недалеко Мемфіс. Коли одчув кінець життя, перенюся над Червоне море. Помер деси 445 р., коли мав 90 років. Церкви споминають святого 17 липня - зараз перед нашим Ватром в Ждині, або 8 травня.

В нашій народі відомий митрополит православної церкви Арсеній (перше ім'я Олександр Мацієвич або Мацеєвич, нар 1697 р., пом 28 лютого 1772 р.) Хоч, на жаль, він вказаний є часто як російський митрополит. Походив з волинського шляхетського роду, народився в місті Володимирі 1697 р. в родині православ-

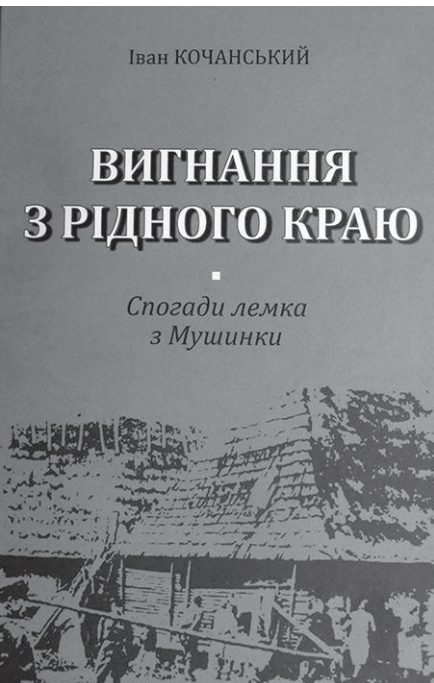
ного священика. Дід його бив поляком. Вчився в місцевій духовній школі, в Львівській та Київській академіях. 1716 р. пришлого митрополита послали в Чернігівську єпархію в Спаский монастир міста Новгород-Сіверський, де він бив проповідником. Там прийняв монашество і ім'ям Арсеній. В 1718 р. почав навчання в Київській академії, де перебивав до 1726 р., там в 1723 р. висвячено його на священника. В 1728–1729 рр. жив в Києво-Печерській Лаврі. Мав великий вплив на російські цариці: Анну, а потім Єлизавету. 10 березня 1741 р. його вибрано на митрополита Тобольського і цілого Сибіру. Коли до влади в Росії пришла відома цариця Катерина II, то наказала забрати монастирські землі. Арсеній написав до Синоду в Москві лист, в котрим не годився на забрання землі. Синод представив тот лист цариці і 14 квітня 1763 р. в присутності Синоду заслано його в Архангельську єпархію в Миколаївський Карельський монастир.

В 1767 році в тим монастирі, по доносі на нього през єдного з офіцерів, почалося нове доходження, котре доглядала сама цариця. Його взяли на муки та позбавили до смерті сану і чернецтва. Але тот вирок замінено на іщи тяжший— досмертне ув'язнення в кам'яній мішці Ревельської в'язниці. А щоб муки непокірного митрополита били докучливі,

цариця казала повісити на стіні касарні його парадний портрет при вшитих митрополітичких регаліях. Так 70-літній старець гмер від зимна й голоду.

Ім'я Арсеній, може, не так відоме било на Лемковині, але мало свою святість, яка творила тіж багатство релігійного життя в наших горах. Так найстарши білянчане пам'ятають іщи назву частини села «Арсенівка» або «під Арсенійом» од імена єдного з мешканців. Знанням лемком, який носив тото імено бив і Арсеній Коцак зо Свидниччини (жив в XVIII ст.), монах-василіянин, автор граматик церковно-слов'янської мови, лемківського словника, праці про історію монастирів Закарпаття і Пряшівщини. Не єден лемко думав собі, ким бив святий Арсеній. Чи знаходив відповідь? Не знаме, але напевно знав, што то церковне ім'я, а тото дарувало йому віру, што то наше ім'я, котре каже йому шанувати церкву і традицію предків. Тому пам'ятаймо про святого Арсенія і силу його імена, щоб наштоден ми тіж били ars-n' - сильні.

У травні 2018 р. ужгородське видавництво „Гражда” видало книжку спогадів Івана Кочанського (1934-203) „Вигнання з рідного краю” (148 с.). Це - спогади лемка із села Мушинка, вивезеного разом з батьками у першій хвилі депортації влітку 1945 р. у Сталінську (нині Донецьку) область УРСР.

Життя в країні, побудоване на офіційній брехні та обмані (грунтовно описане в книжці) аж ніяк

не приваблювало волелюбного лемківського переселенця. Про повернення на Лемківщину не могло бути й мови, бо його рідне село Мушинка після акції „Вісла” 1947 р. було заселене польським населенням, а усі його кровні родичі мешкали в Україні або у польському Помор’ї. На кінець йому пощастило. У місті Бардіїв у Словаччині жила його рідна сестра Вікторія. Радянські органи після двох з половиною років бюрократичних зволікань у грудні 1981 р. дозволили Кочанським виїзд у Словаччину на постійне перебування. На роботі їх вважали „русами” (росіянами), а ставлення населення Словаччини до „русів” після окупації 1968 р. було крайнє негативним. Їм приділяли найгірші і найменш оплачувані роботи. Та поступово вони акліматизувалися і були раді приїзду в Словаччину. Син Ярослав здобув середню технічну освіту (механізатор), дочка Уляна - вищу медичну. Вийшовши на пенсію (вже після проголошення незалежності Словаччини) сім’я Кочанських могла вільно відвідувати рідний край, брати участь у „Лемківській ватри” в Ждині, а там зустрітися із земляками подібної долі. У 1989 р. Іван Кочанський нав’язав стосунки з своїм батьком Миколою Мушиною і за його порадою описав своє життя у 118-сторінковому зошиті спогадів на дитинство у селі Мушинці, депортацію у Сталінську область УРСР, втечу звідти до своїх земляків на Тернопільщину, працю в колгоспі і сибірській тайзі, одруження і врешті-решт приїзд до сестри у Бардіїв. Усе це описано щиро і правдиво.

Олесь Мушинка

Інфо за лем-часом

з циклю Лемківська хроніка

Квітень

13.04. Горлиці. Центр культури ім. Б. І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщином» організував перші варшати натуральної косметики «Lemcosmetik», котри провадила Анна Чухта.

27.04. Лігниця. Молодь Комплексу українських шкіл вшанувала пам’ят жертв в 71-у річницю акції «Вісла» і 32-у річницю Чорнобильської ядерної катастрофи.

11.04. Варшава. Наталія Гладик-Секретар ОЛ представляла ОЛ на спітканю з Речником громадських справ др Адамом Боднар. Представники меншинних організацій вказали на потребу протидіяння і запобігання злочинам, котрих жертвами стають меншини, мігранти - зобрани випрацьовували оптимальну форму співдіяння з Речником.

Травень

05.05. Варшава. В Посольстві України відбулася зустріч посла Адрія Дешиці з представниками громадських організацій. ОЛ представляв з-к голови А.Вев’юрка.

15.05. Горлиці. З нагоди 25-ліття часопису «Ватра» і видання 100 номеру журналу Горлицький Староста Кароль Гурський зложив gratulację редакції «Ватри» і вручив на руки головного редактора Вікторії Гойсак пам’ятний гравертон. В спітканю в Старостві взяли тіж участь Кшиштоф Мікрута координатор дс. промоції і суспільних справ повіту, Петро Морох уповноважений старости дс. національних і етнічних меншин і член редакції та член Президії ОЛ Еміль Гойсак.

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ (в тім на Кермеш в Вільхівці):

Дробік Йоанна, Міколув - 40,-
RAF Ekologia Sp. z o.o., Єдліче - 400,-
Володимир Гойсак, Маластів - 150,-
Nadleśnictwo Dukla - 400,-

Сердечно дякуємо всім, які нам допомагають. Спаси Боже!

Редакція **ВАТРИ**

Головна управа ОЛ

19-20.05. Вільхівець. В Празник св. Миколая з Мир Ликійських ОЛ організувало 28. Лемківський кермеш. Празничні відправи очолив митрополит УГКЦ Євген Попович. В культурній програмі дводенного Свята виступили ансамблі зі Словаччини, Короснянщини, Сянїчини, Горлицьчини і Перемишля.

26.05. Гладішів. Молоді активісти ОЛ в просторі Гладішова, Ждини і Маласова награвали рекламні споти 36. Ждинської ватри і фольклорного ансамблю «Лемківський перстеник».

27.05. Мадрид, Іспанія. Лемкиня Марія Мирга ініціювала Першу Лемківську ватру під гаслом «Цне мі ся за Тобом, мій лемківський краю». В програмі Свята виступили: співачка Софія Федина, дуєт «Червоне і Чорне», вокально-музичний ансамбль «Наживо», вокальний гурт «Українські передзвони». Публику тішили тіж танцюристи з ансамблів «Перлини» і «Черемшина» з Торрехона-де-Ардос. Отець Костянтин Трачук – представник Української православної церкви Константинопольського патріархату очолив молитви.

31.05. Новиця. Греко-католицькі отці Краківсько-Криницького деканату організували «Малу Сарепту» - інтеграційну зустріч діти і молоді при молитві і спорті.

16.06. Лося. Член Президії ОЛ Штефан Гладик приблизив історію і культуру Лемківщини членам фольклорного колективу «Гужанє» з терену Сілезії.

15-17.06. Свидник. Союз русинів-українців Словаччини організував 63. Свято культури русинів-українців Словаччини. ОЛ представляв з-к голови ОЛ В. Шлянта і член Президії ОЛ Ш. Гладик.

23.06. Криниця. В 50 річницю смерті Епіфана Дровняка Музей «Романівка» отворив виставку праць, фотографій, предметів з життя «Никифора-малюра – Никифора-митця». Подію прикрасив виступ Устянського хору «Зоря». ОЛ представляв член Президії ОЛ Ш.Гладик, котрий пригадав присутнім 7-літню судову баталію о визнання Никифора Епіфаном Дровняком і підкреслив, же треба нам дбати о добре ім'я Никифора, котрого дирекція музею фурт представляє в сфері польської культури і цинічні не визнає правомочного вироку Мушинського суду з 27 березня 2007 р.

29.06. Свідніца. Стартував 21-ий Міжнародний фольклорний фестиваль «Світ під Кычером». Ансамблі світа вкажут свою культуру м.ін. в Рудній, Лігниці, Санковій, Криниці.

червень

03.06. Гладішів. Фольклорний ансамбль «Лемківський перстеник» на пікніку своїй материнської Гладішівської школи представляв свій лемківський танцювальний репертуар, збогачений о циганські елементи.

04.06. Лігниця. В порогах Комплексу українських шкіл гостив Блаженніший Патріарх Святослав Шевчук, котрий напочатку червня очолював Постійний Синод УГКЦ во Вроцлаві.

05.06. Зиндранова. Одишов до кращого світа нар. в 1929 році Федір Гоч – суспільно-культурний діяч, założитель Музею лемківської культури в Зиндрановій, Ватряний Староста в Ганчові 1985 р., перший голова ОБ'єднання лемків, організатор Свята культури «Од Русаль до Яна», автор монографії «Життя лемка», дописувач «Нашого слова». На похороні 7 червня 2018 р. ОЛ представляли: з-к Голови ОЛ В.Шлянта і член Президії ОЛ Ш. Гладик.

07.06. Вроцлав. Нижньосілезький воєвода Павел Греняк нагородив довголітнього члена Головної управи ОЛ Марію Келечаву Бронзовим Медальом „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, призначаванієм Міністром культури і національної спадщини РП.

12.06. Лігниця. З-к голови ОЛ А.Вев'юрка представляв ОЛ на спітканю, організуванієм Товариством «Легніца Активна і Креативна», присвяченієм функціонуваню неурядових організацій в регіоні.

Оферта *Poczty Polskiej* для „добри вихованих патріотів” - діточок и дорослих. На високости дитячих очів - „очевидно” байки и чачка. Горлиці, липень 2018.

ВАТРА

lem.www - вартат зазріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антоніука в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля і Олександра Курилів
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 20-22 липня 2018 р.
www.watradynia.pl; www.lemkounion.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
<http://lemkoeducationfound.is-great.org>

Радіо „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радіо „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.rzeszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниць

ім. Б.І. Антоніука - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі

ім. М. Шашкевича - www.szazsk.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських
об'єднань www.sfulo.com

www.lemkoland.com

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Антон Феціца, Краків - 100,-
Януш Ванатко, Зелена Гора - 300,-
Роман Телех, Гродзіск Маз. - 1000,-

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Спаси Боже!

Редакція **ВАТРИ**

Головна управа ОЛ

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 3 zł. + 2,60 zł. поштової оплати в Польщі.

Річна передплата 4 x 3 zł. + 10,40 zł. (кошти пересилки) = 22,40 zł.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 zł.

Річна закордонна передплата 4 x 3 zł. + 52,00 zł. (кошти пересилки) = 64,00 zł.

Передплату замовляти за адресою Редакції.

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видає / Wydaje **ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW**
Zarząd Główny

ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колегія

Вікторія ГОЙСАК головний редактор / дизайн Еміль ГОЙСАК

Адам ВЕВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl

Штефан КЛАПИК, Наталія ГЛАДИК, Василь ШЛЯНТА, Катерина КОВАЛЬСКА

Технічне оформлення

„LEBO” Gorlice; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

В Ellenvill, Toronto

и в Madryti тіж!

ТЕКСТ ВІКТОРІЯ ГОЙСАК

27 травня 2018 р. в Іспанії одбилася перша Лемківська ватра, організована в передмісті Мадрита – Алькорконі. Серцем і головним ініціатором події є лемкиня Марія Мирга, котра зачала свято словами пісні «Цне мі ся за Тобом, мій лемківський краю». В концертній програмі були спогади про трагічну долю лемків, документальні кадри про вигнання з рідних земель, відеокліп про знаних люди з Лемківщини (перекладача та переписувача духовних книг, медже інчима, Пересопницького Євангелія, на яким під час інавгурації присягають президенти України, Михайла Василенча; автора музики до державного гімну України Михайла Вербицького; композитора,

співака і диригента, директора придворной царской капели в Петербурзі Дмитра Бортнянського; поета Богдана-Ігоря Антонича; першого ректора Петербурзького університету Михала Балудянського; художника-примітивіста Епіфанія Дровняка; легенду поп-арту Енді Воргола; добре знане в 1970-80 рр. вокальне тріо сестер Марії, Даниїли і Ніни Байко; співачку Юлію Дошну та ін.). Виступили медже інчима співачка Софія Федина, дует «Червоне і Чорне» в складі заслужених артистів України Валентини і Ярослава Теплих, місцевий вокально-музичний ансамбль «Наживо», вокальний гурт «Українські передзвони». По концерті бив час на дегустацію традиційних потрав, бесіди, спільне співання і гуляня, конкурси на свіжому повітрі. Ту тіж тішили публику танцюристи з ансамблів «Перлини» і «Черемшина» з Торрехона-де-Ардос. Била тіж спільна молитва „Царю небесний”, яку очолив отець Костянтин Трачук – представник Української православної церкви Константинопольського патріархату.

По краях далеких...

Там в Горах Карпатах
пташкам на повни легені
легко дідня встати
легко телефенки співати
орлятам, гороб'ятим,
бо пахне шитко міц -
аж сп'янієш
аж не піднесеєшся,
так гучит рідний Край - Бескиди.

Співайте птахи, пташенята,
по краях далеких
в Мадриті, Елленвіл, Торонто...
співайте гордо, на повни легені,
співайте пісню рідну тужливу
на пісках, морях и людям інчим -
най знають одкаль прилетіли
орошени тугом
діти Лемківщини.

Радійте бесідом, співом, теплом,
“Лемківської ватри” чаром,
літайте високо з літаками,
але безпечно до хиж вертайте
до братів и сестер — райских пав,
жеби мали кому співати
астряби, голубенята
в Ждини, Вільхівці, Мокрім,
по росі з Вами ходити дідня.

Мілько Гойсак
член Президії Об'єднання лемків
Лемківщина, 27.05.2018 р.

23 VII
2018

з'їзд

БІЛЯНКА

БІЛЯНКА

ЗАПРОШИННЯ

23 липня 2018 року

сердечні запрошає вшитких,

для котрих є дорога пам'ят про родинни сторони,
на з'їзд до Білянки.

В ПРОГРАМІ:

год. 11:00Служба Божа в греко-католицькій церкві
Покрови Пресвятой Богородиці в Білянці
під проводом Владики Володимира Юшака,год. 13:30

Бесіда і спомини при огниску.

Про нічліг и виживліня просиме задбати самому

Служба Божа в православній церкві Покрови Пресвятой Богородиці
і Почаївской ікони Матери Божой в Білянці - 22 (неділя) липня 2018 р

Організатори:

Гурток ОЛ в Олаві

Гурток ОЛ в Білянці

